

Diploma in Psychology and Counseling

සාමාන්‍ය මනෝවිද්‍යාව

General Psychology

P.M.B. Achini Purnima De Silva

Registered Psychological counsellor(SRILNAC)

Visiting Counsellor

Motivational speaker and a life coach at Senasuma counseling service

Former Career Counsellor at University of Peradeniya

Member of SLMA Communication Expert Committee

MPhil in Psychology (Reading) UoP

BA(Hons) Psychology UoP

ବିନ୍ଦୁକାଳୀନ Emotions

හැඟීම කියන්නේ මොනවද?

- මිනිසුන් හෝ සතුන් තම ජීවිතය ගත කරන විට ඇතිවන සංකීර්ණ මනෝවිද්‍යාත්මක සංසිද්ධියකි.
- එය යමෙකු හෝ යම් දෙයක් වෙත යොමු කරන දැඩි දැනීමකි

- සතුට, දුක, පිළිකුල, බිය ආදී විත්තවේග සඳහා ඵදිනොදා ජීවිතයේදී අප මුහුණ දේ
- විත්තවේගයන් විද්‍යාත්මක වශයෙන් අධ්‍යනය කිරීම තරමක් දුෂ්කර වේ
- මන්ද, මිනිසා වැනි සතුන්ට විත්තවේග සහවා ගැනීමට හැකියාව ඇති නිසාය

චිත්තචේතනයන්ට කරුණු තුනක් ඇතුළත් වේ

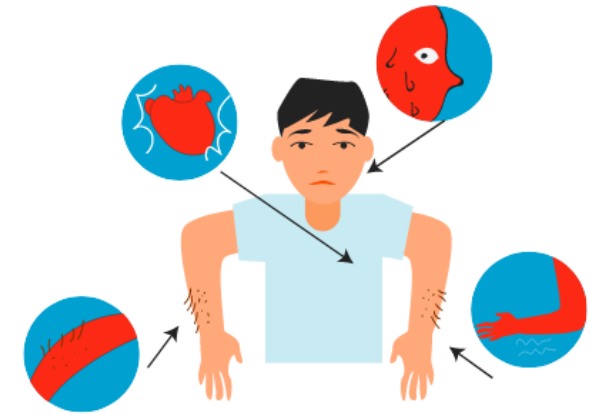
1. සවිඥානික අත්දැකීම (feelings - දැනීම)
2. ශරීරයේ ක්‍රියා (physiological arousal - කායික උද්දීපනය)
3. අන් අයට දැකිය හැකි ප්‍රකාශයන් (expressions)

නයෙක්

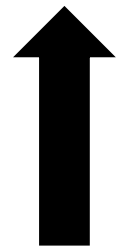
බය හිතෙන දෙයක්/ අනතුරක්

කායික වෙනස් වීම්

මුහුණෙන් ප්‍රකාශ වීම

විත්තවේගයන්හි පොදු ලක්ෂණ

- විත්තවේග ගරීරයේ කවර හෝ අංශයකට හෝ අංශ කීපයකටම දැනේ
- විත්තවේග වලදී ශාරීරික වශයෙන් ඇතිවෙන වෙනස්කම් උපකරණ ආශ්‍රිතව මැනිය හැක
- විත්තවේග ප්‍රේරණ ලෙස හා ප්‍රතිචාර ලෙසින් ද ඇති වේ

- **ප්‍රේරණ**

උදා. ලිංගික ආශාවේදී ඇතිවන චිත්තවේග ලිංගික ප්‍රේරණය හා සම්බන්ධ වේ

- **ප්‍රතිචාර**

උදා. බිය වැනි චිත්තවේග ඇති වෙන්නේ උත්තේජනයට දක්වන ප්‍රතිචාරයක් වශයෙන්

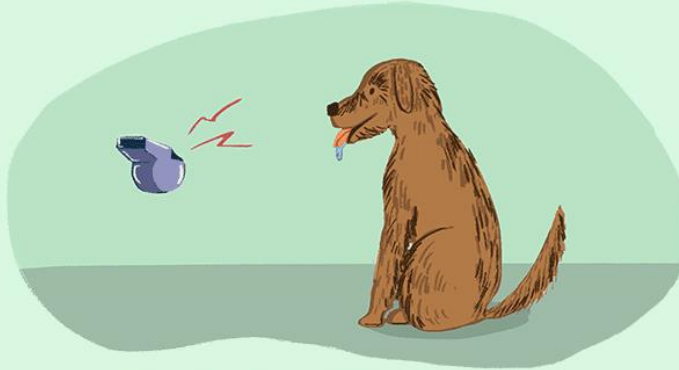

චිත්තවේගය අපට ලැබෙන්නේ සහජයෙන්ද? ඉගෙනුමෙන්ද?

- 1932 දී ස්ටෝසන් නම් මනෝ විද්‍යාඥයාගේ සම්පරීක්ෂණය...
- සුදු හා දුඹුරු වර්ණයේ මීයන් යොදාගන්නා ලදී
- සුදු මීයන් හීලෑ ගතියෙන් යුක්ත විය
- දුඹුරු මීයන් හීලෑ කිරීමට අපහසුය
- වර්ග දෙකෙහිම මීයන්ගේ පැටවු බිහිවූ පසු වර්ණය අනුව ඉහත ලක්ෂණයම පෙන්වීය

- තව දුරටත් ආවේගය අධික මියන්ගේ ගැහැණු සහ පිරිමි සතුන් 7 දෙනා බැගින් එකට ජීවත් කෙරිය
- එසේම ආවේගය අඩු මියන්ගේ ගැහැණු සහ පිරිමි සතුන් 7 දෙනා බැගින් එකට ජීවත් කෙරිය
- පසුව ඔවුන්ගේ පැටවු වෙන වෙනම පරීක්ෂා කර තිබේ
- එහිදී ආවේගය අඩු ගැහැණු සතුන්ගේ පැටවුන්ට වඩා ආවේගශීලී ගැහැණු සතුන්ගේ පැටවු අවේගශීලීත්වයෙන් අධික බවයි

**Classical conditioning to
condition an emotional reponse**

**9-month-old "Albert" exposed
to stimuli and observed**

White rat paired with loud noise

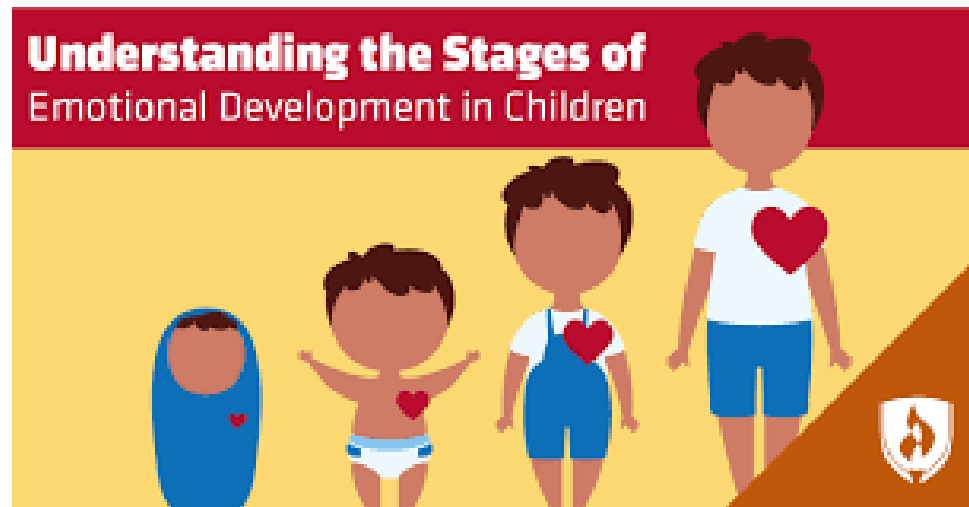
Albert conditioned to fear white rat

verywell

විත්තවේග ඉගෙනුම

චිත්තවේගයන්ගේ සංවර්ධනයක් සිදු වේ

- කුඩා කාලයේ දක්වන චිත්තවේග පසු කාලයේ වෙනස් වේ
- මෙය ඇතැම් පුද්ගලයන් අනුව වෙනස් වුවද එහි සාමාන්‍ය රටාවක් පවතී

- කුඩා ළමයෙක් ආරම්භක අවස්ථාවේදී දක්වනුයේ කැළඹීම් නමැති චිත්තවේගයයි
- පරිසරයේ සුළු වෙනසකට පවා අත් පා සොලවා කැළඹීම පෙන්නුම් කරයි
- මුල් සති 6 පුරාම මේ තත්වය පවතී

- අනතුරුව දොම්නස්කාරී බවක් පල කරයි
- එම තත්වයේදී හුස්ම නොගෙන දිගු වෙලාවක් සිටී
- ශරීරයේ ජේෂ් කලඹවයි

- මිනිස්සු සතුව ප්‍රකාශ කිරීමට පටන් ගනී
- මාස 3න් පිට ආරම්භ කරයි

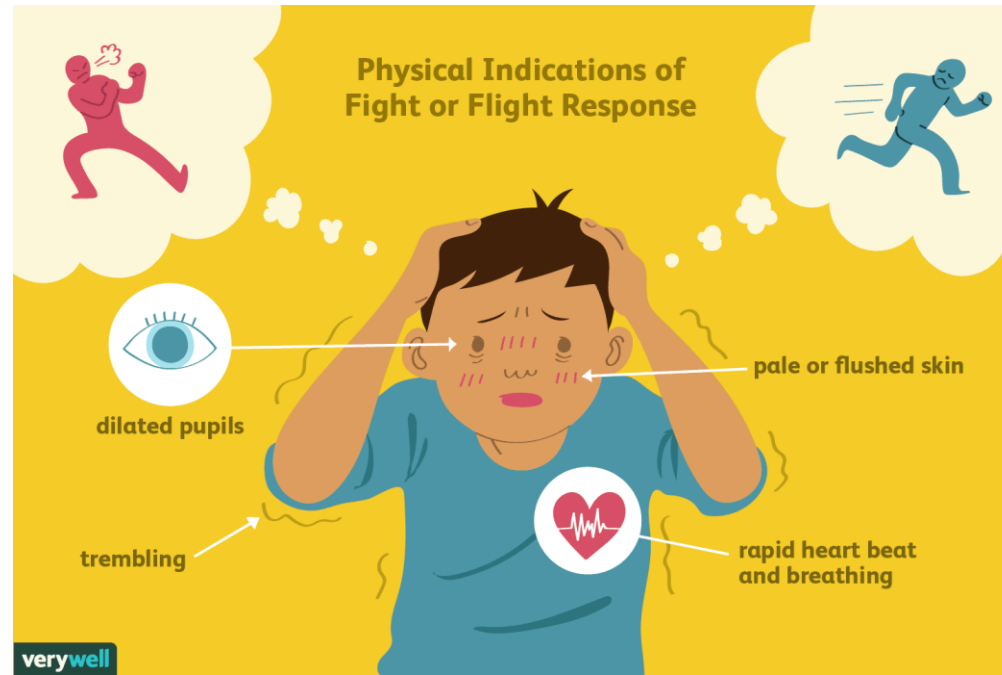

- විත්තවේගයන්හි ප්‍රමාණාත්මක සංවර්ධනයක් මෙන්ම, ප්‍රකාශ කරන ආකාරයේද සංවර්ධනයක් සිදුවේ
- කුඩා දරුවෙක් නිතර නිතර විත්තවේග ප්‍රකාශ කරයි
- නමුත් එතරම් තියුණු නොවේ
- වැඩිහිටියෙකුට සාපේක්ෂව ප්‍රකාශ කරන වාර ගණන වැඩිය
- මෙම තත්වය ක්‍රමයෙන් වැඩි වියට පත්වන විට අඩු වේ

- මහළු පුද්ගලයෙකු විත්තවේග ප්‍රකාශ කරනුයේ ඉතා අඩුවෙනි
- ඉගෙනුම මීට ප්‍රධාන හේතුව වේ
- මහළු අය සමාජ නීති රීති ආදිය සලකා විත්තවේග සහවා ගැනීමට උත්සාහ කරයි

- යම් යම් විත්තවේගයන් ප්‍රකාශ කරන ආකාරය ගත්කළ ඒවා සෑම පුද්ගලයෙකුටම සර්ව සාධාරණ යැයි සිතේ

උදා.

- බිය වීමේදී - ඇස් ලොකු වීම, කට ඇරීම, බෙල්ලේ මාංශපේශි ප්‍රසාරණයත්
- ප්‍රතිචාරයන් ලෙස පැන දිවීම හෝ එකතැන නතරවීම

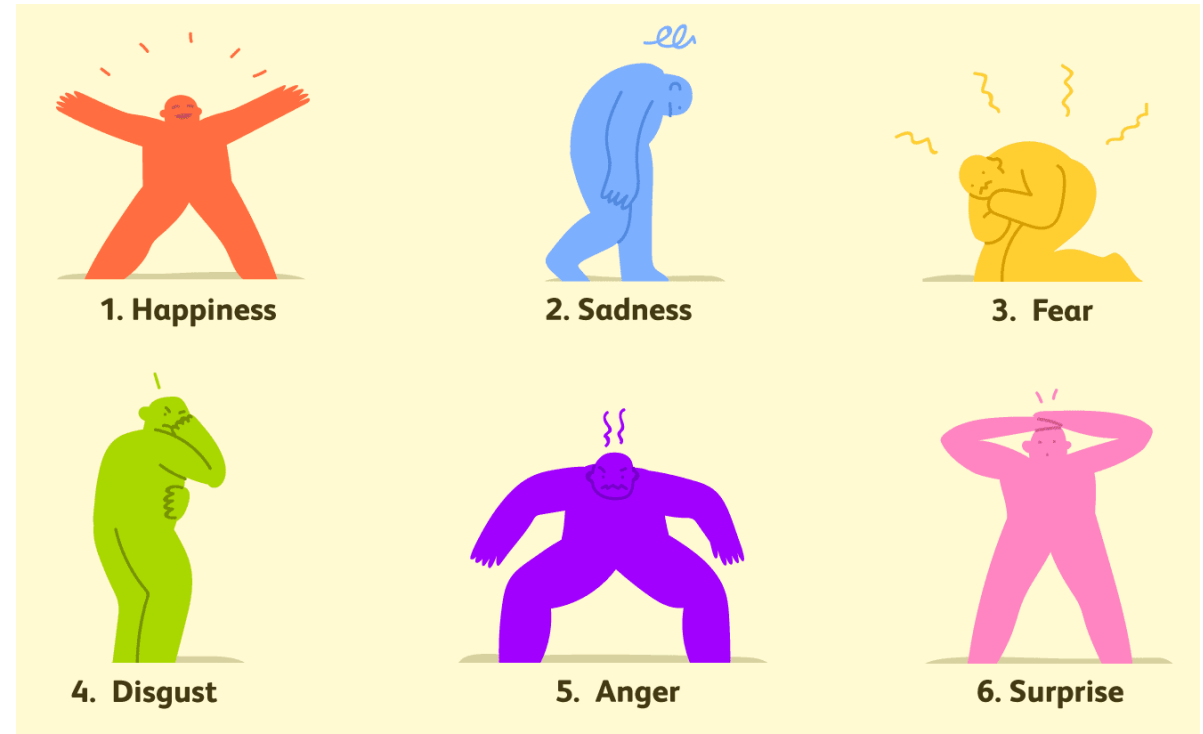
- විත්තවේග ප්‍රකාශ කිරීමට යොදාගන්නා මාධ්‍ය ශබ්දයයි උදා.
  - ✓ සතුට - සිනහවීම
  - ✓ වේදනාව - කෙඳිරි ගැම

චිත්තවේගයන්හි බෙදීම්...

1. ප්‍රාථමික චිත්තවේග
2. ද්විතීක චිත්තවේග

1. ප්‍රාථමික චිත්තවේග

යම් කිසි සිද්ධියකට ප්‍රතිචාර ලෙස ඇතිවන චිත්තවේග ප්‍රාථමික චිත්තවේග වේ
උදා :

සතුට

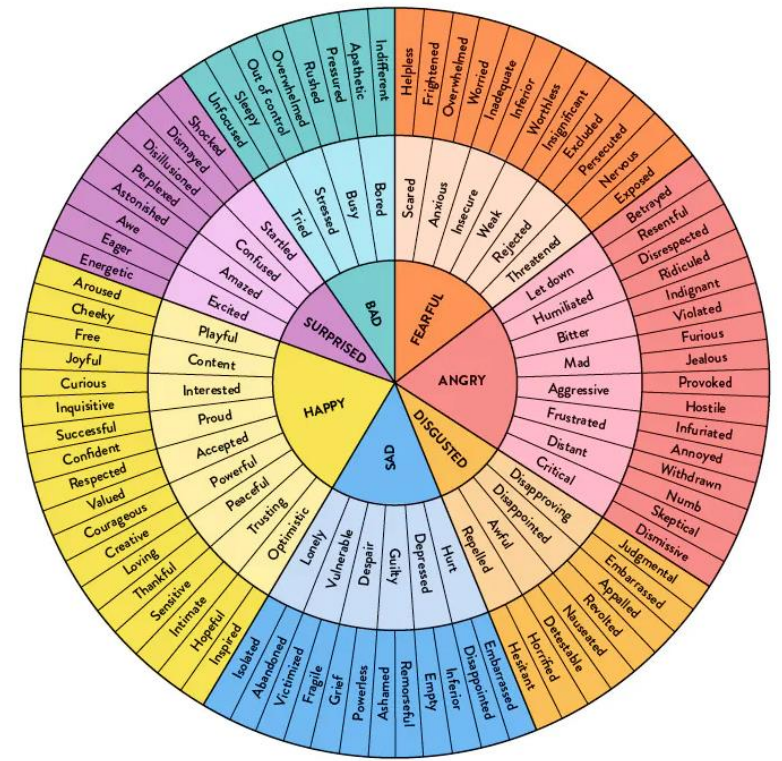
දුක

බය

පිළිකුල

තරහා

විශ්මය

2. ද්විතීක චිත්තවේග

ප්‍රාථමික චිත්තවේග සමග අවස්ථානුකූලව ඇතිවන චිත්තවේග ද්විතීක චිත්තවේග වේ
 උදා :

පාලනය කළ නොහැකි ආශාව (Passion)

ලැජ්ජාව

ධනාත්මක බව

නොසන්සුන් ගතිය

නුරූපිතා ගතිය

චිත්තචේතනයන්හි විවිධත්වය

1. ධනාත්මක මනුෂ්‍ය චිත්තචේත
2. සෘණාත්මක මනුෂ්‍ය චිත්තචේත

1. ධනාත්මක මනුෂ්‍ය චිත්තවේ

කෙනෙකුට තමා පිළිබඳ යහපත් යයි ඇතිවන ධනාත්මක චිත්තවේග
මගින් තෘප්තිකර හා සතුටුදායක ප්‍රතිපලයක් ලැබේ

උදා : බලාපොරොත්තුව

ආත්මවිශ්වාසය

සාමකාමීත්වය

2. සාමාන්‍ය මනුෂ්‍ය චිත්තවේග

මෙම චිත්තවේග කාර්යක්ෂමතාව සහ ශක්තිය හීන කරන අතර කිසිවක් කිරීමට සිත් නොදෙයි

උදා: වෙහෙසකර බව

කලබල බව (Panic)

ගුප්තභාවය හැඟීම

විත්තවේග සඳහා බලපානු ලබන සාධක..

- පෞර්ෂය
- සංස්කෘතිය
- කාලගුණය
- ආතතිය
- වයස
- ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය
- පරිසරය

පෞර්ෂය Personality

සංස්කෘතිය - Culture

කාලගුණය Weather

ආතතිය - Stress

වයස - Age

ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය Gender

ପରିବେଶ - Environment

චිත්තචේතනයන් දැකින්න ලැබෙන ආකාර

- ශරීර ඉරියව් මගින්
- කතා කරන විලාශය මගින්
- ඉහි මගින්
- මුහුණේ ඉරියව් මගින්
- ශාරීරික සංඥා (Physiological cues) මගින්

ගරීර ඉරියව් මගින්

කතා කරන විලාශය මගින්

ඉහි මහින්

Hello!

Call me!

Great job!

Me?

Oh no!

Too loud!

High-five

I don't know

Nice meeting you

Well done!

Perfect

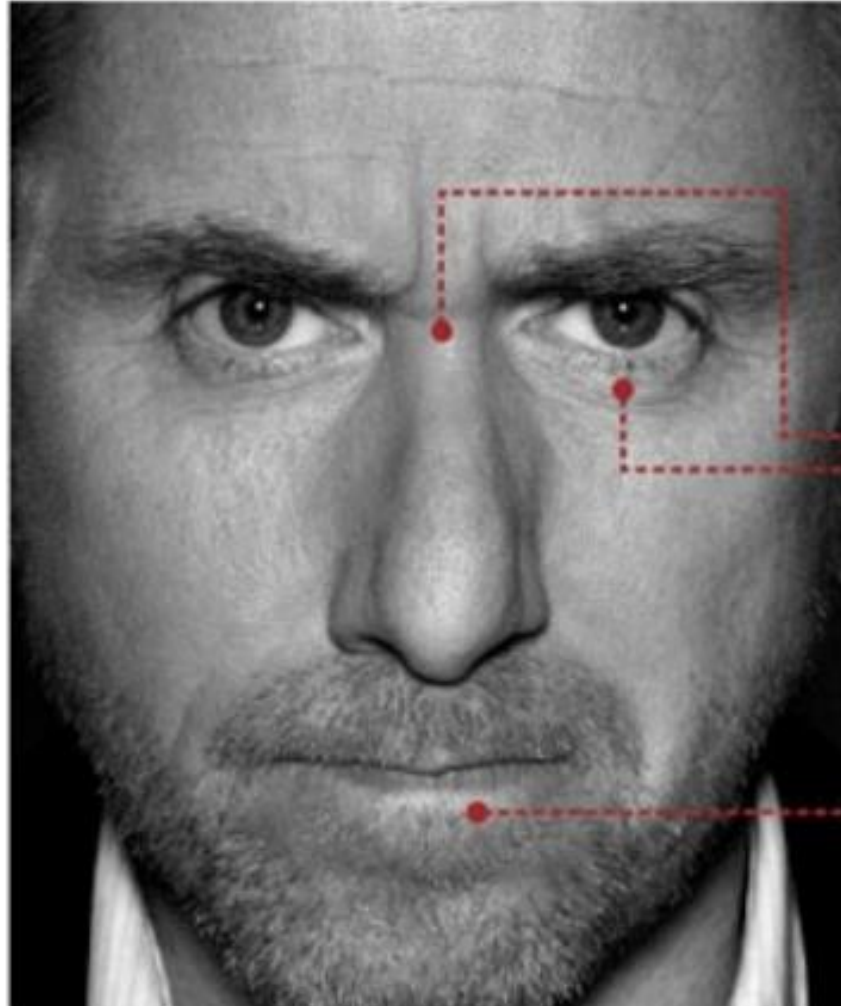

Stop!

මුහුණේ ඉරියව් මගින්

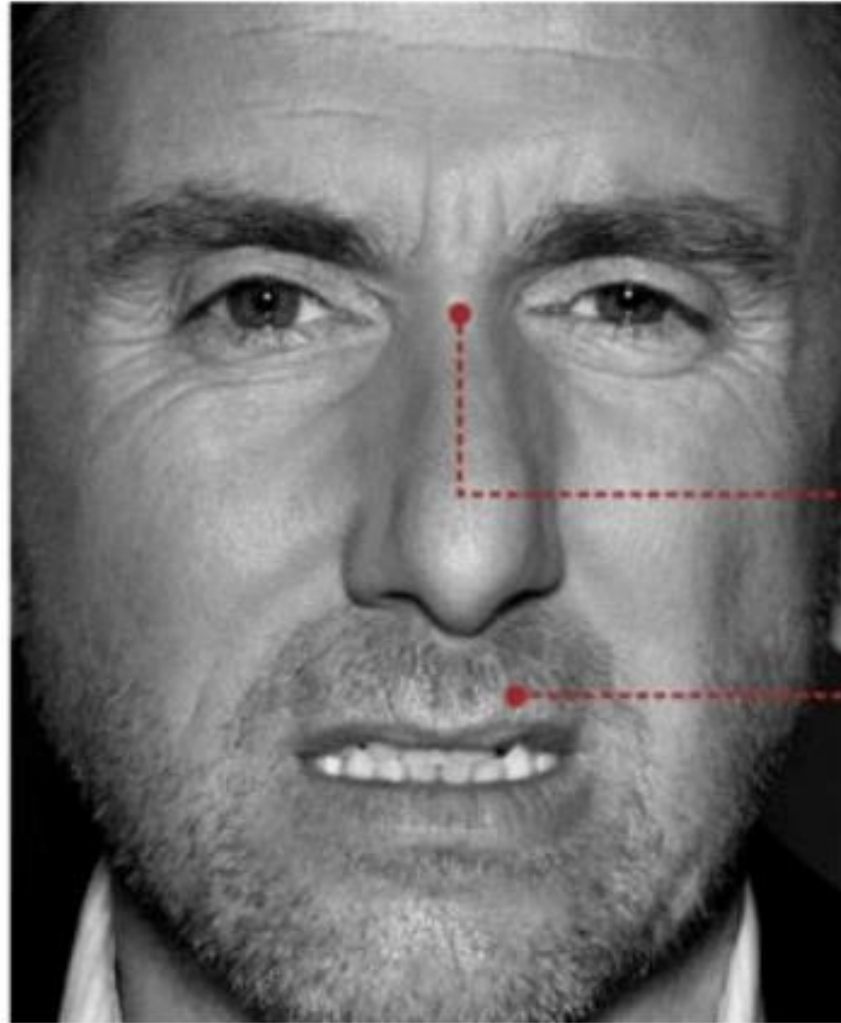

anger

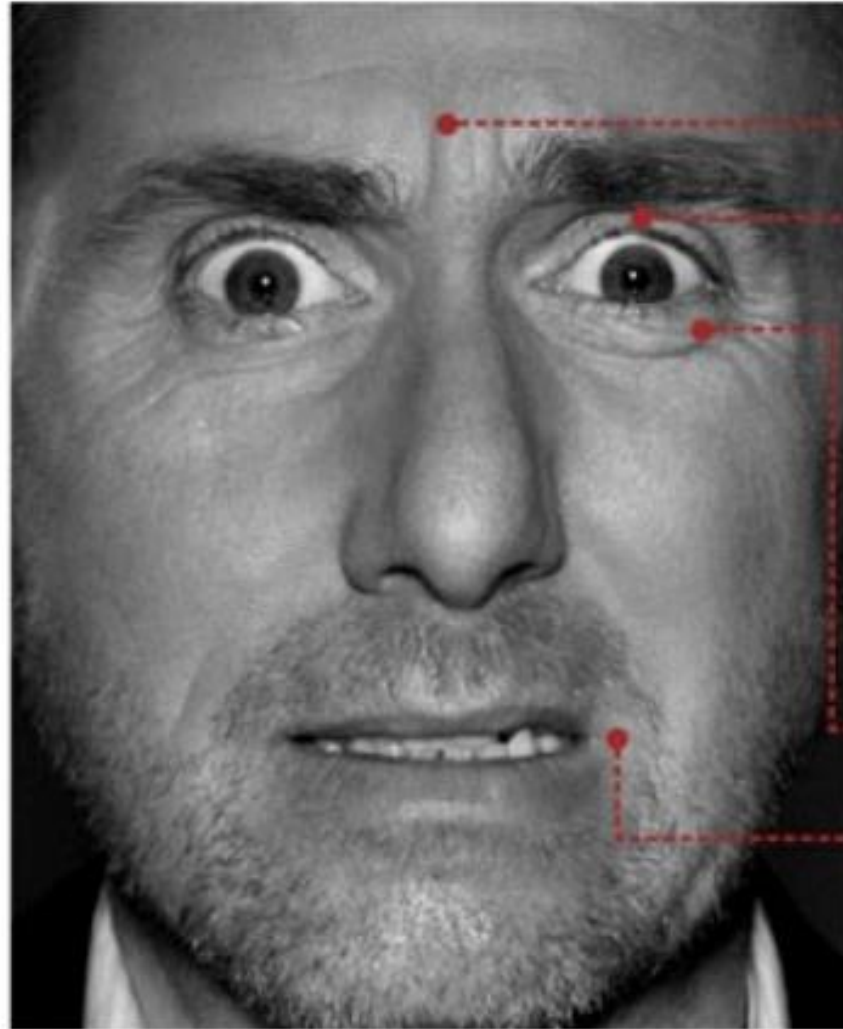
- ① eyebrows down and together
- ② eyes glare
- ③ narrowing of the lips

disgust

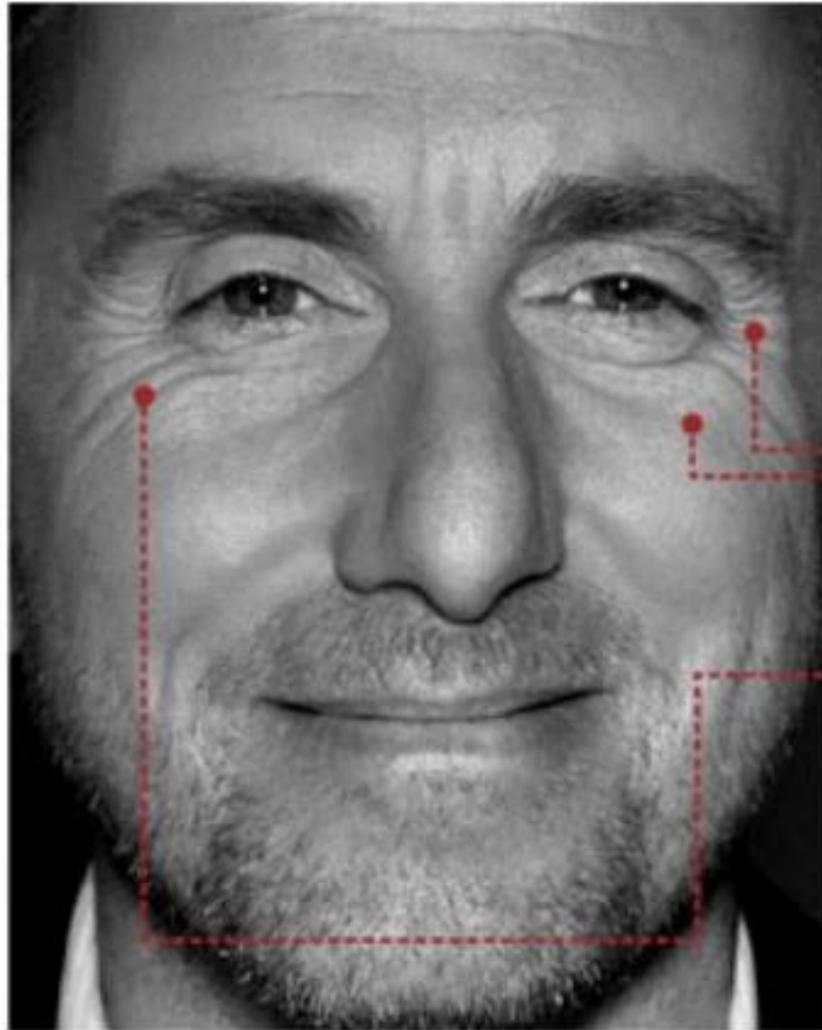
① nose wrinkling

② upper lip raised

fear

- ① eyebrows raised and pulled together
- ② raised upper eyelids
- ③ tensed lower eyelids
- ④ lips slightly stretched horizontally back to ears

happiness

A real smile always includes:

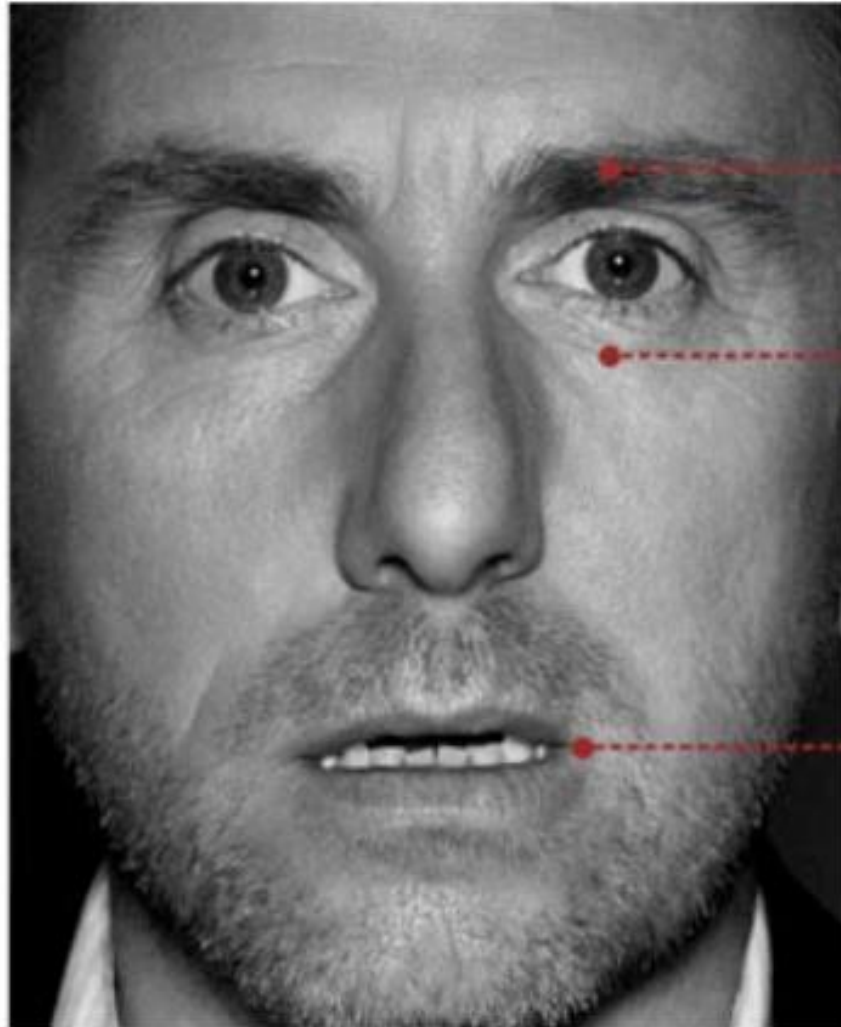
- ① crow's feet wrinkles
- ② pushed up cheeks
- ③ movement from muscle that orbits the eye

sadness

- ① drooping upper eyelids
- ② losing focus in eyes
- ③ slight pulling down of lip corners

surprise

Lasts for only one second:

① eyebrows raised

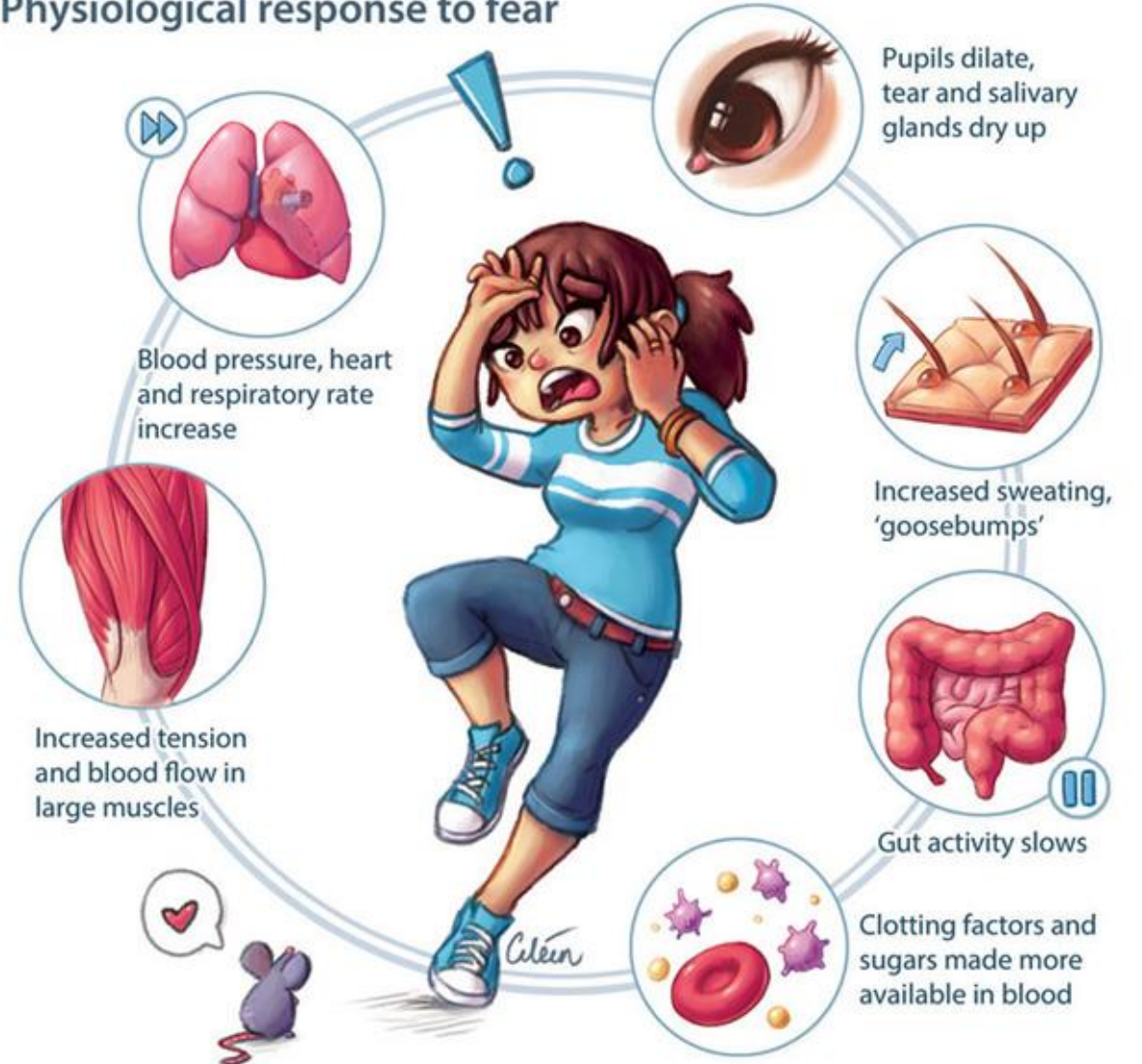
② eyes widened

③ mouth open

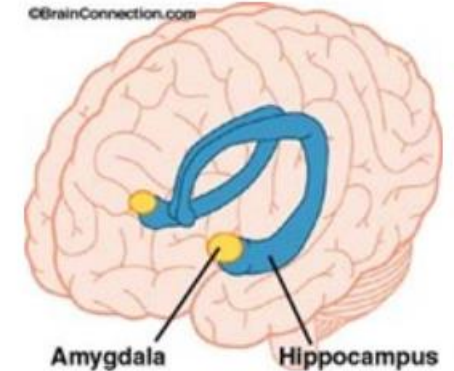

ශාරීරික සංඥා (Physiological cues) මගින්

Physiological response to fear

චිත්තවේග වලදී ඇතිවන ශාරීරික වෙනස්කම්

- චිත්තවේග වලදී ක්‍රියාත්මක වන්නේ ශරීරයේ මාධ්‍ය ස්නායු පද්ධතියට අයත් ස්වතන්ත්‍ර ස්නායු පද්ධතියයි (Autonomic nerve system)
- ස්වතන්ත්‍ර ස්නායු පද්ධතියේ අනුවේගී ස්නායු පද්ධතිය (Sympathetic nerve system)ද ඉතා වැදගත් වේ
- මෙම පද්ධතිය හරහා ශරීරයේ රුධිර සංසරණය බාහිර මාංශපේශී ක්‍රියා යොමු කරයි

බිය වූ විට,

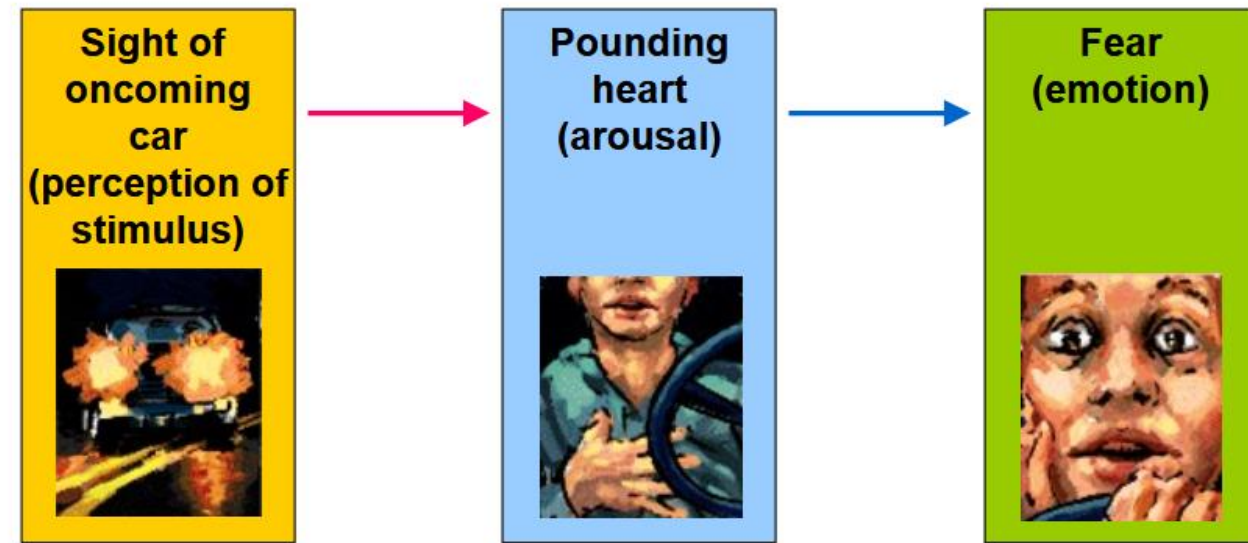

- අනුවේගී ස්නායු පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක වී අත් පා වල මාංශපේශී කරාලේ ගමන් කරයි - ශරීරය රතු වන්නේ එවිටය
- ඇස් තදින් විවෘත වීම, මුඛය වියළීම සිදුවන්නේ අනුවේගී ස්නායු පද්ධතිය ක්‍රියාකාරී වීම නිසා බෙට් ග්‍රන්ථි මගින් බෙට් වහනය නතර කරයි
- ආමාශයේ සහ අන්ත්‍රවල කුමාකුංචනය නතර වී බඩගිනි දැනේ
- හෝමෝන වර්ග නිකුත් වීමට පටන් ගනී

වික්‍රමවේග හා ශාරීරික විපර්යාස අතර සම්බන්ධය පැහැදිලි කරන ප්‍රධාන මත 03 කි

1. ජේම්ස් ලාන්ගේ මතය
2. කැනන් බර්ඩ් මතය
3. ප්‍රජානන මතය

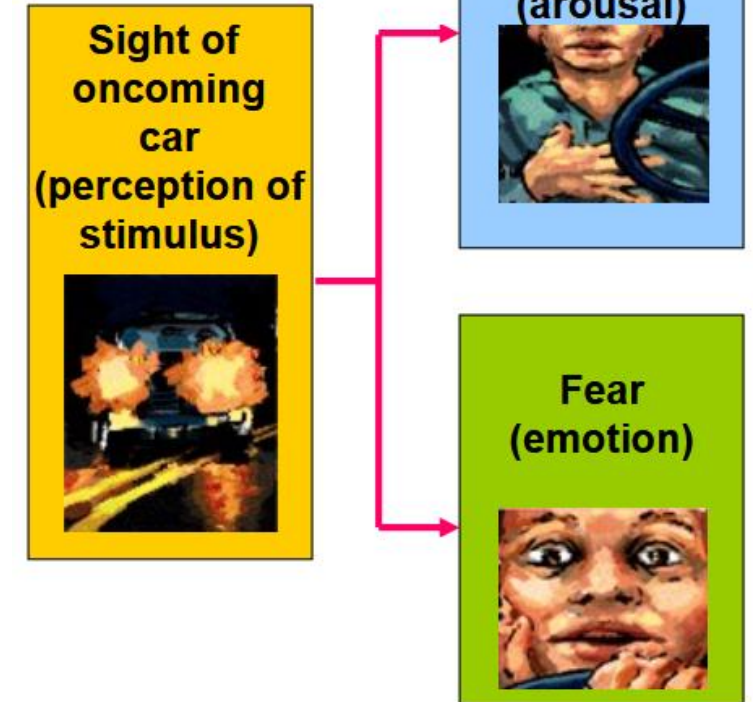
ජේම්ස් සහ ලාන්ගේ මතය

- ඔවුන්ට අනුව,
  - මුලින්ම ජීවියා ආවේගයට මුහුණ දේ
  - එහි ප්‍රතිපලයක් ලෙස මිලඟට ශාරීරික වෙනස්කම් ඇති වේ
  - තෙවනුව අපට චිත්තවේගය දැනේ

කැනන්ගේ බර්ඩ් මතය

- ඔහු විසින් Theory of emergency ඉදිරිපත් කරන ලදී
- ඒ අනුව චිත්තවේග වලට මුහුණ දීම, ශාරීරික වෙනස්කම්වලට මුහුණ දීම හා එය දැනීම එකවර සිදුවේ
- ඔහු ජේම්ස් සහ ලාන්ගේ මතය බැහැර කළේය

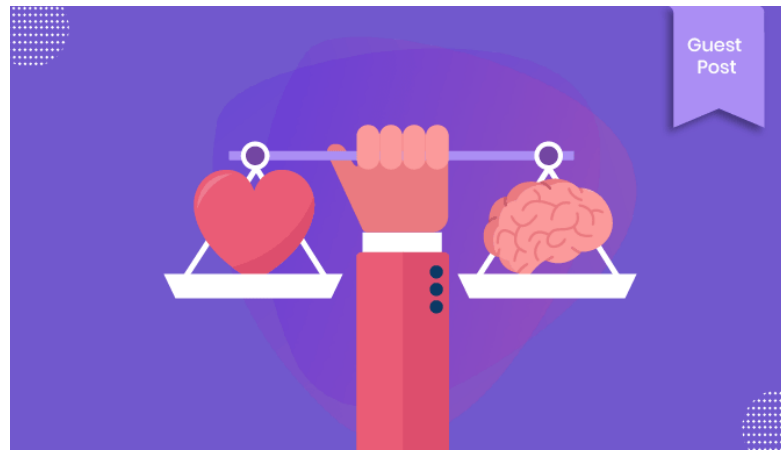
ප්‍රජානන මතය

- මේ අනුව ශාරීරික වෙනස්කම් ඇතිවීම හා විත්තවේග දැනීම එක දෙයක් බව පවසයි

හැඟීම් කළමනාකරණය කිරීමේ වැදගත්කම

- අන් අයගේ හැඟීම් සමඟ ඵලදායී ලෙස කටයුතු කිරීමට
- විත්තවේගයන්හි බෝවන ස්වභාවයක් ඇති බව වටහා ගැනීමට
- විත්තවේගීයන්ට ඔරොත්තු දීමේ වැදගත්කම අවබෝධ කර ගැනීමට
- හැඟීම් පිටුපස ඇති හේතු තේරුම් ගැනීමට
- ස්වයං පාලන මෙවලක් ලෙස භාවිතයට
- නිෂේධාත්මක හැඟීම් සහ නිෂේධාත්මක සිතුවිලි හඳුනා ගැනීමට

හැඟීම් කළමනාකරණය කිරීමට තිබෙන උපාය මාර්ග

- ඔබටම හොඳ හැඟීමක් ඇති කර ගැනීමට සිතාසෙන්න. කැඩපතක් සොයාගන්න - 30 s
- අන් අය සමඟද හොඳින් සිතාසි කතා කරන්න - සහකම්පනයෙන් යුතුව
- ශරීරයේ ක්‍රියාකාරීත්වය පවත්වා ගන්න
- මනස පිළිබඳව නිතර සිහියෙන් කල්පනා කර බැලීමට උත්සාහ කරන්න
- කායිකව ආතතිය පහකර ගන්න - අත් සෙලවීම , හොඳින් හුස්ම ගැනීම

- හුස්ම ගැනීමේ ව්‍යායාම සිදු කරන්න
- ඔබට විවෘත වියහැකි කෙනෙකු සමඟ නිතර කතා කරන්න
- ඔබගේ ආවේග සම්බන්දයෙන් පවා
- ඔබගේ චිත්තවේගයන් පිළිගන්න
- මනෝභාවයන් ලිවීම - mood diary
- ඔබ වෙනුවෙන් කාලය වෙන් කරන්න

Thank you!